

БИБЛІОГРАФІЯ

ПАДІЖНЯ

Михаїл
Супрун
Київ 1905

К. В. №
С. № 527.

АЛЕКСАНДЕРЬ КАРАЂОРЂЕВИЋъ,

КНЯЗЪ СРБСКИЙ,

са согласијемъ Совета опредѣлили смо и опредѣлионо:

УРЕДБУ О ЕСНАФИМА.

НАДПИСЪ ПРВЫЙ.

УВОДЪ.

§. 1.

Занати и трговине двојкогъ су реда: еснафскога и не еснафскогъ.

Еснафски занати и еснафске трговине засадъ оне су, кое су у Надпису 3, Глав. 1. §. 92. поименце наведене.

§. 2.

Свакій, кој прања Србина ужива и дужности Србскогъ сажи-
тели према Правителству Србскомъ и својој Общтини испуњава,
може занатъ, кој зна, на свою руку радити, или трговиномъ, на
којо се да, занимати се.

§. 3.

Ио еснафскій занатъ као майсторъ радити и еснафску тргови-
ну отворити и држати само ће онай моћи, кој в свему удовлетво-
ріо, што в за то овомъ Уредбомъ прописано.

§. 4.

Надзираний надъ еснафима спада у дужность полицайной власти. Она ће давле на то мотрити, да се устрозни единомъ еснафи по правилама ове Уредбе драже, и она ће опредѣляти, ѿче ли се, поредъ постови већь, юшти кои еснаф одъ какве нееснафске занатске или трговачке радиј устроити.

§. 5.

Безбѣдности ради житељи, и да се овѣма превара не бы чинила, полицайна ће власть, надзириваюи надъ свакомъ занатскомъ и трговачкомъ радиомъ, дужна быти:

1.) о томъ бригу водити и чувати, да се они послови, коими се, или кадъ се израђоју, вода и воздухъ квари, или док' се држе, на кои годъ начинъ здравље и животу людіј шкодити може, не израђоју између мѣштански обиталишта или близу овога, и не држе безъ надлежне предосторожности у кућама, или у дућанима, или у смѣстиштама;

2.) она ће и па то мотрити, да се продаванѣјъ извѣстни производа, а нарочито оны ствариј, које людма за раану служе или које се пию, превара не чини, и тога ради она ће настављати, да се одъ оваки ствариј само добре, здраве, неукварене и исподметнуте и све подъ пууну закониту мѣру, као и по одређеној такси, ако и ова за њи постоји, продајо.

ВЛАДИЧСТВО ВТОРОГО.

О ОПЫМА, КОИ У ЕСНАФСКИЙ РЕДЪ СПАДАО.

ЕЛАДА ПРВА

О УЧЕНИЦЫМА.

§. 6.

Малолѣтнъ само са знанимъ отиа или, ако је спроче, Тутора свогъ или онога, који је старањемъ и њму на себе узео, може за уч-

ника (научника, шегрта, чирака) кодъ еснафскогъ майстора или трговца на науку и у службу стати.

§. 7.

У трговину само ће се онай за ученика примити, кој зна читати и писати; а за шегрта па занатъ юшти се засадъ може узети, и кој ово не зна.

Но свакиј, кој се па занатъ или у трговину за ученика прими, мора показати прописно свидѣтельство, да је или велике богинѣ одлекао, или да му је краља осна накаламљена. (види уредбенији додатакъ о каламљењу 1874. год.)

§. 8.

За теже занате и за већу трговину инте се дуже време, за ков ће јї ко морати учити, него за лакшие занате и за мању трговину; међутимъ погодба о овомъ времену науке и у напредакъ ће зависити одъ воль уговараюи страна, наставника и ученика, и одъ уведеногъ еснафскогъ обычая и искуства.

§. 9.

Майсторъ или трговацъ, као наставникъ, има право искати, да га ученикъ иђе за науку, којо ће му давати, награди.

Награду пакъ ову за науку да ће ученикъ свомъ наставнику и да у повицу, или ће му је му је одслужити, како се о томъ погоде.

Одъ погодбе ће зависити, колико ће и како ће и онай ученикъ служити, кога ће наставникъ иђе, осимъ осталогъ, и одевати.

§. 10.

Майсторъ или трговацъ дужанъ је касателномъ еснафскомъ Старешини явити, кадъ је и како је свогъ ученика на науку примио, и то пайдуже за једанъ месецъ дана после тога.

Ако еснафски старешина ће умѣсту, онъ ће га о томъ моћи и писмено, ио свакда достовѣрно, извѣстити.

§. 17.

Али и ученикъ може свога наставника пре времена оставити:

а.) ако наставникъ неће свог обvezателство, по заключеномъ уговору, према њему да испуниша, особито, ако га, како и колико треба, не учи и радњомъ, на коју се дао, доволно не занима, или ако съ пынъмъ, злоупотребљаваои свою власть, сурово или нечовечно поступа;

б.) ако га на ала и невалила, законима и добримъ изравна прошина, дѣла учи и навлачи, и

в.) ако в истий његовъ наставникъ своимъ станимъ тако ослаbio, да га више не може држати и учити, и посломъ занимати, као што се съ пынъмъ ногодјо, или колико му је за науку нуждно.

Но како ово остављају старјега тако и оно одуштапи ученика пре времена треба свакда да се учини са знанимъ еснафскогъ старешине, кои ће показао му стварь извидити и по томъ по надлежности поступити, да се и стране једна одь друге ослободе, и, ако треба, правница оной, кој в тражи, учини, а и ученикъ изъ еснафскогъ протокола изпише.

§. 18.

Ако се ученику занять или трговина, коју је почео учити, не свиди, него захели, другиј какој занять или другу какву трговину учити, па му ову жељу и Отацъ или и туторъ одобри, може онъ и изъ тога узрока свога наставника у свако време оставити; но у таковомъ случају мора онъ овоме свою намеру једанъ месецъ дана пре изазити, и при томъ му свог обvezателство, ако се то нарочито уговорало, и. и. платомъ за науку, по справедливости испунити.

И у свакомъ случају треба да се стварь са знанимъ еснафскогъ старешине оконча.

§. 19.

Смртъ наставника или ученика дреши уговоръ. Али ако удовица мужевљезъ занять или трговину продужи, може ученикъ и даљ,

по заключеномъ пре уговору, кодь ње на науки и у послу, подъ управомъ заступника покойногъ наставника његовогъ, остати; и ако или ученикъ кодь удовице не жели остати, или ако она нема волю ученика задржати, уговоръ престав, и ученикъ може поради даљ јошти му нуждне науке кодь другогъ майстора ил' трговца на науку стати.

§. 20.

Ученикъ в дужанъ, сваку штету своме господару, коју бы му навалице или изъ неопростиме немарности учинјо, накнадити, па ако онъ за то не бы средства имао, мора ће онай потребиу накнаду учинити, који в за њега смствовао.

§. 21.

Као што ученикъ свомъ учителю и ранитељу у свему мора изјрань быти, тако в онъ дужанъ, њему свакда, кадь бы годъ спасио и дознао, да му во одь дружства или одь калфїј на какавгодје начинъ штету чини, то благовремено и истинито явити.

§. 22.

Ученици треба свима старјима: свештеницима, чиновницима, трговцима, майсторима, и калфама, честь да oddају, пристојно да се из свакомъ мѣсту и у свакомъ послу владају, и да се чувао одь свакогъ невалилогъ поступка, као и одь скредни и непристойни речиј.

О П С П Ы Т У У Ч Е Н И К А .

§. 23.

Ученикъ, који је уговорено време у науки навршио, пре него што ће изъ ове као калфа изићи, мора се испиту подвргнути.

А да бы се овай испитъ за њега изредио, прикази ће се тога ради съ пынъмъ наставникъ његовъ еснафскогъ старешини, кои ће

на то и чинъ се изъ еснафскогъ протокола увѣри, да въ време науки представиша ми ученика доиста протекло, одма испытательный одборъ саставити, и то одь себѣ самогъ, одь свога помошника и единогъ одь надлежны наивѣштии, найпоштеній еснафскій членовъ; а и наставнику учениковому дозволи ће да и онъ може при испыту быти, ако мысли, да то нѣгова или нѣговогъ ученика полза иште.

Где се не бы мого наставникъ са своимъ ученикомъ еснафскомъ старшини пріavitи, онде ће мои и самъ ученикъ съ писмомъ наставниковымъ овоме поради испыта предстati.

§. 24.

Главна цѣль овога испыта бы' ће, да се види, въ ли досадашній ученикъ доиста све оно одь ради научio, што треба калфи знасти.

Да бы се дакле то видио и узнало, испытательный ће одборъ, ако въ одь занатскогъ реда, пытати ученика, коєгъ въ испыту узрео, о ономъ, што калфи одь нѣговогъ заната треба знати, нарочито о томъ: како се тай занатъ, кои въ учio, ради? какавъ въ алатъ за истій занатъ потребанъ и како се онъ употреблива? одь каквогъ се матеріала послови тогъ заната израђую, и, ако се овай матеріаль готовъ не купуе, како се прави, чини или приуготовлива? — затимъ ће одборъ ученику дати, да што одь наученогъ заната предъ нимъ изради за пробу полученогъ потребногъ знания и нуждне у истоме вѣштине.

Трговачкій испытательный Одборъ испыта' ће ученика о томъ, што му въ као калфи нужно знати одь трговине, читати, писати, и рачунати.

§. 25.

Испытательный одборъ дужанъ ће быти у свему тому (§. 24.) имати у виду не само, што въ прилика и право одь ученика у то-

време зактевати, него и то обстоятельство, да се испытанку топрь одонда, кадъ ће калфомъ постати, боль и шире поль отвора, на комъ ће се све выше и боль у своїй радни, у занату или у трговини дотеривати и изображавати. А особито призренъ имъ ће онъ на оне ученике, кои су надлежне науке у Правителственомъ послено-трговачкомъ училишту съ усльхомъ изучили, и по томе ће при испыту надь оваковима наивыше за предметъ овога узимати, што одь касателне ради пословну или техническу часть сачинива.

Ио ако се овымъ испытательни напоминио, да не поступаю не-приличнозъ строгосчу са ученикомъ при испыту; опетъ за то съ друге стране у дужность имъ се налаже, да у овомъ како одь ученика тако и одь нѣговогъ наставника савѣтно оно зактевати, што въ годъ прилика и нужно; єрь въ главна намѣра Правителства, овымъ устройствомъ еснафа удѣйствовати, да се люди, кои ће занате радити и трговине држати, како треба, изображаваю.

§. 26.

Ако въ ученикъ на испыту показао, да довольно способности има за послове, ков ће као калфа радити, онда ће га еснафскій старшини предъ остальнымъ членовима одбора у калфенскій протоколъ еснафа уписати, и по томъ ће му одь стране еснафа калфенско писмо дати, ков ће онъ, старшини, поредъ еснафскогъ печата подписать и мѣстна или надлежна полицайна властъ потврдити.

§. 27.

Ио ако испытательный одборъ наједа испытанный ученикъ нема довольно способности и вѣштине, но томе да вѣ достоянъ, да се за калфу произведе; онда ће онъ извидити, въ ли за то самъ ученикъ или нѣговъ наставникъ кривъ, и по томе ће еснафскій старшини по рѣшенiu одбора и одь стране еснафа наредбу учинити:

1.) да у случаю, ако въ наставникъ винованъ, што му се ученикъ слабъ и неспособанъ на испыту показао, то овай ученикъ кодъ другогъ члена еснафа свою науку довриши, о старанию и трош-

ку, ако и то потребно буде быво, тога пређашнѣгъ нѣговогъ наставника, когдь ће, осимъ тога, и еснафъ у свое време за оваку нѣгову кривицу подъ одговоръ узети, и, ако му є ученикъ за научу илаћао, досудити му, да овоме, према степену нѣгове немарности и овога неспособности, или половину одъ оногъ или све, што є дојде одъ нѣга у име илате примјо, натрагъ врати.

2.) А у случају, ако є самъ ученикъ кривъ, што се кодъ свога наставника ће доволично за калфу изобразио, онда га еснафскиј старешина, такође по решењу одбора неће изъ протокола ученика изписати, него ће га одъ стране еснафа упутити, да се јоштъ учи, па после, кадъ мысли, да ће свой испытъ добро моћи положити, да му се поради овога опетъ иви.

§. 28.

Ако бы коя страна мыслила, да јој є испытательный одборъ криво учинио, моћи ће се она, помоћи ради, обратити еснафскомъ комисару, кои ће је саслушати и о ствари се пѣни и одъ еснафскогъ старешине извѣстити, а затимъ, ако за нуждно нађе, представити ће тако изслѣђений предметъ надлежной полицайной власти, кој ће даље пронисно по истоме поступивши, решити, или да се беспристрастнимъ одборомъ ученикъ напово испыта, или да остане стварь, као што є првый испытательный одборъ рѣшио и еснафскиј старешина наредио.

§. 29

Будући да може ко какавъ занять или какву трговину научити, и да не стои на уобичавнї или прописаной науки, то ће старешина одъ касателногъ еснафа и таковога, ако му се поради калфенскогъ испытва прѣви, саслушати, и, испытательный одборъ саставивши, испытати ће га по вышензложеномъ правилу §. 24. имаћи затимъ и съ пѣнимъ, као съ онимъ, кои є уредно шегртовао, калфенскогъ ради степена поступити.

Ово се разумева и за оне ученике, кои су свою радио кодъ каквогъ странногъ майстора или трговца учили.

§. 30.

Таксе ће ученикъ овомъ приликомъ платити:

а.) У еснафску кассу, што су га у калфенскій протоколъ уписаны	1. цванцијъ
За калфенско писмо одъ еснафа	3. цванци.

б.) Свакомъ члену испытательногъ Одбора за трудъ и дангубу по	2. "

Ако є испытаный ученикъ дѣте или сироче осиромашеногъ члена еснафа, ова ће се награда членовима Одбора изъ еснафске кассе надати.

§. 31.

Ако се уговоромъ ће погодба учинила, да ученикъ и посље, пошто є за калфу произведенъ, за пѣко време и за угођену онда плату кодъ свога наставника мора остати и радити; то ће онъ, како є калфомъ постао, моћи у посао отићи, на коју годъ страну и комгодъ майстору или трговицу оће.

ГЛАВА ДРУГА.

О КАЛФАМА.

§. 32.

Свакїј калфа или наиминикъ, кои у какво мѣсто дође, да кодъ каквогъ майстора или трговца у посао стане, мора се найпре мѣстной полицайной власти, као и свакїј са стране дошавиј, и пошто надлежномъ еснафскомъ старешини пријавити, кои ће га, пошто му калфенско писмо види, у калфенскій списакъ завести, и, према обстоятельству, или га наредити, где ће у посао stati, или му на волю оставити, да самъ себи мѣсто потражи, §§. 31. 36.

Где у мѣсту нема еснафскогъ старешине, дошавши калфа само ће се, пре него где у посао стане, најежной мѣстной власти явити, да она пайне съ нимъ полицайно доступи.

§. 33.

Калфа ће дужанъ быти майстору или трговцу, кои га у посао прима, свое калфенско писмо и друге аттестате, ако ји има, показати, и съ нимъ се за службу уредно погодити.

§. 34.

Погодба о времену, за кое ће калфа где у послу стояти, чини ће се и у напредакъ по томъ, како је у комъ мѣсту или еснафу обычай, или како се за то обе стране угоде.

Но за правило моћи ће се узети, да се ова погодба учини на по' године или на цѣлу годину дана.

Где се калфе погађаю, да на парче раде, онде се на овако определено време не мора мотрити.

13

§. 35.

Ова погодба, између калфе и господара учнїна, получава свою силу после осамъ дана, кои ће быти време пробе, и у комъ ће свака страна другой свакїј данъ моћи посао или службу одказать.

Но ако обе стране на то пристану, да се ово време пробе не држи, моћи ће оне одма тарду погодбу заключити.

§. 36.

Калфи стои на воли, да стане у посао, којъ когъ майстора или трговца ће. Међутимъ ако бы се самъ на то ослонio, како се одъ стране еснафа за њига порад' мѣста нареди, онда ће овај одъ майстора или трговца имати првенство, да га у посао узме, кои се пре еснафскогъ старешини за калфу пријавио.

На јончъ, ако бы између таковы било какавъ болестанъ членъ еснафа, или каква удовица еснафскогъ члена, онда ће се калфа, кои

посла тражи, дати ономъ болестномъ члену, или, којъ таковогъ нема, удовици; разумева се, ако овде ону заслугу нађе, коју бы којъ другогъ члена моћи имати.

§. 37.

Свакїј с калфа дужанъ, којъ онога, съ кимъ се уредно погодio, за све уговорено време у послу стояти, ако законогъ узрока не буде, којимъ се погодба раскида §. 43.

Тако исто ни господарь не може свога калфу пре уговореногъ рока безъ довольногъ узрока §. 42. одпустити.

§. 38.

Ако калфа ће радъ выше којъ свога майстора или господара остати, него за колико се съ нимъ погодio, онда ће му онъ то у свое време, као што је у комъ еснафу или мѣсту обычай, или сваконко на 14. дана пре уговореногъ рока, явити.

И господарь, кои је наумјо свога калфу на свишетку уговореногъ времена одпустити, дужанъ је овога се правила држати.

§. 39.

Калфа, кои на комадъ ради, или кои је вине новаца, него којико је заслужио, напредъ узео, не може пре свога майстора или газду оставити, докле примиљни посао не изради, или докле му узете напредъ новце не одслужи или не врати.

§. 40.

Калфа је дужанъ, свога господара понитовати, свакїј посао, на који се између, по погодби и по његовимъ наложима уредно и ревностно израђивати, интересе његове ради и његово добро име чувати, и по домаћимъ обычаяма и наредбама живити.

§. 41.

Майсторъ или трговашъ дужанъ је калфи све оно, на што му се при погодби обвезао, уредно испуњавати; съ нимъ, као са сво-

имъ помоћникомъ, благоразумно поступати, и на оне послове, кое или домаћимъ слугама или шегртима надлежи радити, не нагонити га.

§. 42.

Пре уговореногъ рока, у свако време и одма може майсторъ и трговацъ своме калфи посао одказати и одпустити га:

1.) ако калфа неће по погодби и по његовимъ наложима послове, кои му у дужность спадају, да израђује, него много упорствује и по својој глави ради, или ако противъ његове волје по читаву дань ніје у послу, или више пуга, када му треба радити, свой посао оставља, па дануби и лъниствује, или време у кокаквогъ својој забави и скитни проводи;

2.) ако се непристойно или сурово према майстору свомъ или господару и према комъ одъ фамилије овога влада, или ако о господаревој ради зле гласе разноси, и тимъ овога име и кредитъ убија;

3.) ако миръ и поредакъ кућевногъ буди како нарушава; често са срећомъ и ватромъ небрежљиво и лакоумно поступа, или ако се на себе најву гадну и за домаћу опасну болесть навукао;

4.) ако краде и штету чини, или другогъ когъ наговара и навлачи, да господару његовомъ штету и неверство или иначе какво зло учини; или ако о срамоти овога у кући ради, или паниче нечовечно и сурово съ ученицима поступа,

5.) ако је тѣлесно или душевно неспособнимъ постао за даний радъ, или ако је самъ господаръ несрѣћомъ својомъ до тако злогъ стаци дошо, да му не може више послу давати, нити га издржавати.

Сваку штету, коју калфа свомъ майстору или господару учини, мора онъ овоме накнадити, и уобичаје према роду и степену кривице, која се на њега докаже, казни претрпнти по касателнимъ за-

конима. Али и газда је дужанъ калфи заслугу, коју му припада, до дана одпуста издати.

Да је майсторъ или трговацъ изъ вышенаведены узрока свога калфу одпустіо, о томъ ће онъ правило и еспафскогъ старешину, особито ако је у мѣсту, извѣстити.

§. 43.

Калфа може свога майстора или господара пре уговореногъ рока и безъ прописаногъ одказа §. 38. оставити:

а.) ако је душевно или тѣлесно тако изнемога, да не може више радити; б.) ако майсторъ или господаръ освѣđочено неулюдоби съ њимъ поступа; в.) ако је истыдъ господаръ на какво дѣло наговарао или навраћао, или нагонјо, кое је законима и благимъ обичајима противно; г.) ако му безъ довольногъ узрока одъ уговорене плате одкида, или му ову и раану врло неуредно издае.

§. 44.

И у случају, ако су домаћа обстојтелства калфе такова постале, да онъ збогъ њих никако не може више у послу, где се наймјо, те ради, остати, него да се мора свои кућевни послова примити, може онъ свога майстора или газду и пре уговореногъ рока оставити, по то точкѣ десетый дань после извѣшњеногъ му одказа по причини тога домаћегъ му обстојтелства.

§. 45.

Майсторъ или господаръ, кои свога калфу безъ довольногъ закониногъ узрока §. 42. пре уговореногъ рока и прописаногъ одказа §. 38. одушта, дужанъ је овоме пре одпуста оно плате издати, што му по погодби припада за време одъ дана убичаеногъ оногъ или правилногъ одказа до излаза уговореногъ рока, по томе за 14. дана, или колико то време по обичној износи §. 38.

§. 46.

Калфу, који безъ довольногъ узрока §. 43. свога майстора или господара пре уговореногъ рока и уредногъ одказа §. 38. изуми о-

ставити, да еснафскій старешина или, по обстоятельству и потреби, надлежна полицайна власть натера, да истоме найпре изради, што му је дужанъ израдити, или да кодъ ињга оно време одъ уобычавиња или правилногъ одказа §. 38. изслужи, или, ако се то не би могло удељствовати, да му по спрavedљивости штету иакнади, који му је за ово време произишила, што га изненада и у невреме оставља.

Докле калфа то не испуни, да му се калфенско писмо и аттестати, кое има и кое ће му валити дати, §. 47. у руке не даду.

§. 47.

Свакій майсторъ или трговацъ дужанъ је калфи, кадъ одъ ињга излази, свидѣтельство или аттестатъ о томъ издати, колико в времене кодъ ињга у посаду био, и како је, што му је надлежало, радио.

И овај аттестатъ треба да буде потврђенъ подписомъ еснафскога старешине и печатомъ еснафа, или, ако еснафъ није у мѣсту, одъ мѣстне полицайне власти.

§. 48.

Одуштењеный или уредно изишавшій калфа може у истомъ мѣсту одма кодъ другога майстора или трговца у посао стати, или даљ отићи и себи мѣсто и посао, гдегодъ ће, потражити.

§. 49.

Осичь недељни дана и празника свакій је калфа дужанъ свакій данъ уредно, по мѣстнимъ и еснафскимъ обычаяма и наредбама, при посао свога господара быти и радити.

§. 50.

Калфе су дужне, у недељне и празничне дане у цркву на Божјој службу ићи и по пропису цркве у посте причестити се, на што ће еснафъ мотрити и озбиљно настављати, да они ове Христијанске дужности не пренебрегавају.

§. 51.

Даљ, калфе треба остале майсторе и трговце, какогодъ и друге старе и одабране люде у общтини, на свакомъ мѣсту учтиво и пристойно да предусретају, и да се свагда, као што благообразнимъ и благонаравнимъ људима надлежи, владају.

§. 52

Калфа своје калфенско својство тимъ не губи, што у послу кодъ каквога майстора или трговца не стои, него се другимъ каквимъ пословима за време занима.

ГЛАВА ТРЕЋА.

О ЕСНАФСКИМЪ МАЙСТОРИМА И ТРГОВЦИМА.

§. 53.

Свакій, који жели право майстора или трговца получити, мора на испиту предъ нарочитымъ одборомъ показати и озведочити, да је свајаша занатъ или трговину, коју ће да отвори и држи, уредно научио и да за то и остало прописаныя качества има.

§. 54.

Овај испитателни Одборъ свагда ће се саставити за рукодѣлица или занацију одъ майстора, а за трговца одъ трговца, о којима се зна, да су поштени и вѣшти люди, и да испитанику пису изблиза родъ или непріјатељи, а председават' ће у пѣму еснафскій Старешина или ињговъ заступникъ.

Двојицу одъ таковы за овај одборъ избира' ће еснафъ, једнога надлежна полицайна власть, и једнога самъ испитаника.

Тако ће испитателни овај Одборъ свакій путъ састављати одъ 4. члена и одъ једнога председателя.

I. МАЙСТОРСКІЙ ИСПЫТЪ.

§. 55.

Ко зажели майсторомъ постати, пайпре ће се за то въдъ полицайне власти оногъ мѣста или края, у комъ ће да седи и да ради, дакле у Београду управителству вароши, а иначе Окружномъ Началничеству, приявити, приключивши надлежной своїй просби:

- 1.) Свидѣтельство о томъ, да є пунолѣтанъ или да є законимъ путемъ за пунолѣтника признать, и
- 2.) Свидѣтельства, како є свой занатъ учio и како се доиде спремао, да се садъ може за майстора тражити.

Особита препорука при томъ бы' ће му, ако може показати, да є у оної обштини, у којої жели као майсторъ ради, сталанъ и већъ правый житељ, као што ће му и сведочанство одъ исте обштине, да є човекъ доброта владана, и добри школски аттестати одъ знатне ползе быти.

§. 56.

Разгледавши полицайна власть §. 55. та свидѣтельства, она ће проситеља чрезъ еснафскогъ комиссара надлежномъ еснафу съ излагомъ упутити, да еснафъ съ ињимъ даљ, поради правилногъ испыта, поступни, назначивши у исто време и майстора, којегъ є она за члена испытателногъ одбора избрала §. 54. и пославши еснафу примѣтна проситељева свидѣтельства.

§. 57.

Еснафскій старешина, кој ће овай најогъ примити, сазват' ће, у договору съ еснафскимъ комиссаромъ еснафъ у скунштину, и овоме ће проситељу стварь и просбу представити, кој ће, ако назђе, да є такова основана и у свомъ реду, рѣшити, да испытателный одборъ, за кој ће одма одъ свое стране два члена къ осталима §. 54. назменовати, проситеља по надлежности подъ испытъ узме.

§. 58.

Испытателный одборъ предузе' ће свое дѣло испытва онда, кадъ га за то еснафскій старешина по рѣшеню еснафске скунштине позове, и у томъ ће човечно и безпристрастно съ испытаникомъ поступати, толико исто чуваюи се, да испытваштогъ и неспособногъ за майстора не припозна и не припоручи, колико ће се и одъ тогъ удржавати, да испытаника претеранымъ захтеванъмъ и превеликомъ строгошћу, на незаслужену штету овога и на убитакъ самога рукодѣлства, не збуни и не одбаци.

§. 59.

Овай правацъ у виду имаюи, испытателный ће одборъ къ са-момъ испыту приступити, кој ће испытаникъ 1.) одговорима на ињово испитанъ и 2.) задатимъ му посломъ положити.

Ради прве части испытва одборъ ће гледати, да се згоднимъ испитанъмъ увѣри, зна ли испытаникъ, колико майстору знати треба, а) одъ каквогъ се материјала послови ињеговогъ запата израђую, и како се тай материјаль, ако се неучинињъ и неуређенъ купуе, приуготовљава, и како се истый познае, да є добаръ; б.) како се одъ тогъ материјала готови послови ињеговогъ запата израђую, и в.) кои су и какви су алати, коима се ови послови израђую, и како се исти употребљава.

Саслушавши одборъ о свему томъ понесаный одговоръ, онъ ће после поради друге части испытва, задати испытанику, да му свое знанъ самыи посломъ практически покаже и освѣдочи.

Овай посао треба да изради испытаникъ или предъ свима членовима одбора, ков, кадъ є годъ могуће и нужно, правило вали да се наблюдава, или предъ онимъ одъ ињи, ковга одборъ на то одреди, да у име ињегово мотри, да є испытаникъ донеста самъ и како въ задатый му посао урадио.

Главна стварь, коју ће одборъ на овомъ послу тражити, свагда ће та быти, да се онъ ињимъ увѣри о довольномъ практическомъ знанию испытаника. Ово дакле само у виду имаюћи, одборъ ће у осталомъ свакомъ испытанику такавъ посао дати, да изради, који се после продати може, и на комъ се не мора много дана радити иницијални трошка на ињга ученикита.

Ако је испытаникъ одъ онаковогъ заната, у комъ се већи послови по плановизма и предрачунима израђују, то ће онъ на место ових послова само планове и предрачуње, по задатку одбора, дужанъ быти израдити.

§. 60.

Ако бы се надлежнай полицайной власти и таковий за мајсторско право каквогъ еснафскогъ заната пријавio, кој овай занатъ ће уредно по правилама ове уредбе учio, или као калфа радио, онда ће она таковога само у томъ случају касателномъ еснафу испытати ради упутити:

- а.) ако јој покаже свидѣтельство, да је пунолѣтјанъ или да је одъ чекани законе године пунолѣтства опроштенъ;
- б.) ако јој засведочи, да се найманъ две године дана у занату свомъ упражнивао и пословима истога заната на конгдје на чинъ занимашо, и
- в.) ако јој одъ обштине, изъ кое је, или у којој је живio, атестатъ, да је човекъ доброга владања, донесе.

Еснафъ ће и оваковогъ проситеља дужанъ быти примити и средствомъ испытателногъ одбора по надлежности §. 59. испытати.

II. ТРГОВАЧКИЙ ИСПЫТЪ.

§. 61.

Ко се тражи за трговца съ правомъ, да у каквомъ месту уреди еснафску трговину отворити и на свою руку радити може, мора

1.) пунолѣтјанъ быти или показати, да је за пунолѣтњогъ проглашено, и

2.) или показати надлежнимъ свидѣтельствама, да је ако не у овдашњемъ правительству послено-трговачкомъ училишту прописане, а оно где на страни, нужне о трговини науке изучio, или на место тога уредно шегртовао, и при томъ найманъ две године дана као помоћникъ или калфа у какой добро устроеной трговини радио и трговину, коју за себе жели отворити, добро свикао и изучio, — или у недостатку оваки добры доволијни свидѣтельства, правиланъ испытъ о својој способности и о знанию свомъ одъ исте трговине положити.

§. 62.

И овакавъ ће се оној полицайной власти, у кое подручју жели трговину отворити, најпре за ово пријавити, а отудь ће се, по упутствавио ињомъ §. 56., надлежномъ еснафу обратити, кој ће съ ињимъ, разгледавши му такође документе §. 61. или, ако ови нема, подвергиуши га испыту, по надлежности поступити.

§. 63.

Еснафскиј одборъ, кој ће оваково за еснафскогъ трговца тражеће се лице испытати, онако ће се исто устроити, као што је прописано за мајсторский испытателниј одборъ §. 53.

§. 64.

На испыту такъ испытаникъ ће показати; а.) да је вѣштъ у трговачкимъ рачунима; б.) да зна трговачка писма писати и трговачки книге водити, и в.) да има доволијно знания о трговини, коју жели радити и о еспанизма, који су предмети те трговине.

Што је ова трговина већа и важнија, и што је мањи испытаникъ у ставу атестатима показати, да се у истој донде уредио упражнивао, то га одборъ строжје мора испытати.

8065

Онога, кои свидѣтельства има, да є трговачке науке у школама учіо §. 61. и у трговини, за кою се тражи, да на свою руку ради, као калфа или као помошникъ за прописано време §. 61. или юштъ и выше радио, неће еснафъ таковомъ формалномъ испыту подвергнути; него ће само еснафскій старешина съ юштъ два надлежна трговца сва проситељва, одъ полицайне власти еснафу припосла-на, свидѣтельства прегледати и тымъ се увѣрити, еда ли су она истинита и довольна.

III. ДАЛЬШИЙ ЕСНАФСКИЙ ПОСТУЛАБЪ СЪ ИСПЫТАНИКОМЪ.

§. 66.

Како майсторскій, тако и трговачкій испытательный одборъ да' не еснаfu извѣстіе, како в препорученогъ му испытаника испытав или ильгове документе разсмотріо, и съ тымъ и мнѣніе свое о томъ, в ли испытаникъ достолѣнъ или нѣ, да се за еснафскогъ майстора или трговца произведе.

Ово свое миѣніе одборъ ѿ основати на заключенію, кое в онъ по окончаномъ испыту или по прегледанымъ аттестатимъ испытника выписаномъ гласова учиніо.

§. 67.

Ако еснафъ у скупу свомъ изъ овакогъ извѣстія одбора нађе, да испытанный довольно способности има за занять иѣговъ или за тговину, кою в научio и радити науміо, онда ће га онъ безъ одлаганія за еснафскогъ майстора или тговца признати, и, пошто га у протоколь майстора или членова свои упише, изда' ће му одъ свое стране писмену исправу, майсторско или тговачко писмо, кое в поредъ еснафскогъ печата старешина еснафа подпишао и надлежна полицайна власть потврдила.

§. 6S.

О комъ испытанику извѣстіе испытательногъ одбора гласи, да онъ нема довольно способности и вѣштине за еснафскогъ майстро-ра или торговца, оногъ ѿ еснафъ съ тымъ рѣшеніемъ одбити, да се, ако жели право овакогъ еснафскогъ члена задобыти, юшть го-дину дана у радиинъ свога заната или своеј торговине упражнява, па после да се опеть новогъ испытана ради, као и пре, нѣму пріязни.

§. 69.

Ако се испытаний овакимъ рѣшеніемъ еснафа не бы задово-
лью, онъ бе се мои путемъ предпоставліе му полнайше власти
самомъ Попечительству Внутренни Дѣла съ тужбомъ и молбомъ
обратити, да оно наредбу учини, како да га еснафъ средствомъ
другогъ одбора паново испыта.

Попечительство ово најпре ће изследити и расмотрити сву просителјеву стварь, па ће у слѣдству тога, у случају, ако је нашло да је одъ стране еснафа прописно и безпристрастно съ проситељемъ поступљено, молбу овога одбити, у противномъ начъ случају наредбу ће учинити, да се истый проситель напово по надлежности испита, и после повина страна, или првый одборъ, ако је испитанику неправду учинио, или проситель, ако је онъ овай одборъ неправо тужио. по II. о казнима базни.

p. 70

Испытанный дужанъ в овомъ приликомъ испытательногъ поступка также платитъ;

IV. О ОНЫМА, КОБ НЕ ТРЕБА ЕСНАФСКОМЪ ИСПЫТУ ПОДВРГАВАТИ.

§. 71.

Они, кои обычно у малама веъи мѣста или у варошицама мале дуѣане драже и у овима мѣшовите, а попайивше бакалске, ствари, кое све скуча выше одь 1000. гроша чаринскій не стаю, на си то продаю, и кои за оваку малу радио нити потребую, нити држати могу уредно шегрте и калфе, не спадаю у классу прави трговаца, него у редъ малы бакала; за то ако бы кои науміо, овакову малу радио предузети и где за ю продавницу отворити, нити не се тога ради еснафскому испыту подвергавати, нити у еснафѣ за члена узети; него ће се онда морати само надежной полицайной власти, управителству или Началничеству, са свидѣтелствомъ, да в човекъ познать и доброга владани, и да се у какой тровини за кое време упражнявао, приявити, умоловиши є, да му она, по постоеніи Уредбама о томъ, дозволи дуїань одь именуте мале тровине отворити, чemu ће му она, ако се што противно за иѣга и за иѣгову стварь не докаже, по надлежности и удовлетворити.

Но у слушаю, ако бы какавъ, овакомъ ситиарискому тровиномъ занималои се зажелю веъи еснафску тровину отворити; онда ће се съ иныме, да бы право за оваку тровину получio, морати по §. 63. 68. поступити.

ГЛАВА ЧЕТВРТА.

О ПРАВАМА ЕСНАФСКИ МАЙСТОРА И ТРГОВАЦА.

§. 72.

I. О ПРАВАМА МАЙСТОРА.

Кои в майсторомъ каквогъ еснафскогъ заната постасо, мора се за таковогъ и одь свио други земальски еснафа и-

стога заната признати; по томе, ако бы се такавъ майсторъ у друго мѣсто, кое не спада у кругъ оногъ еснафа, у комъ в за майстора произведенъ, одселио, може онъ и тамо слободно као прави еснафскій майсторъ живити и радити.

Но поредка ради у оваковомъ слушаю мора' ће се истый майсторъ изъ оногъ еснафа, кои оставля, найпре исписати, и затимъ у надлежный еснафъ оногъ края, у кои се преселio, за члена упинати, имаюи само за ово упинсу таксу платити.

§. 73.

Дали особльнива права свакогъ еснафскогъ майстора есу:

1.) Онъ може наручбине одь послова свога заната примати одь свакога; дакле не само одь оны, кои у мѣсту, у комъ онъ обытава, него и одь оны, кои буди у каквомъ другомъ мѣсту живе.

2.) Онъ може израђене послове одь свога заната како у отвореномъ дуїану своме, где живи и ради, држати и прдавати, тако такове свов послове и на страну у друга мѣста на панађуре или вашаре носити или шилати, и тамо ћи сходно полинцайнымъ о овима вашарима постоеніи одредбама прдавати.

3.) Може онъ израђене послове свога заната у другимъ мѣстима, особито у оныхъ, у коима за потребу мѣстны и оконлы жители нема довольно майстора одь истогъ иѣговогъ заната, и у свако друго време, а не само, кадъ в панађуръ, у комиссіону и на прдаю кодъ тамошни майстора или трговаца држати.

4.) Онъ може материјль за послове свога заната како веъи приуготовљиъ, тако и неприуготовљиъ, где и подъ кога ќе, узимати и куповати, а тако исто тай потребный му материјль, као и таковий алатъ, самъ собомъ приуготовливати и правити; и

5.) може онъ ученика, калфей и помоћника узимат и држати, којикогодъ ќе и може.

§. 74.

Осимъ овогъ никаквомъ майстору неће се братити, да поредъ свога заната, на кои еснафско писмо има, израђује и продаје и оне послове, или да се занима и съ ономъ радњомъ, кое послове раде или съ којомъ се радњомъ занимао они, кои съ таковомъ својомъ радњомъ никакавъ еснафъ јоштъ засадъ не сачинjavao.

§. 75.

Тако могу еснафски майстори у пајанкама и у варошицама и по селима, где еснафски трговаца и еснафски устроени трговине нема, поредъ радије свогъ заната, у свомъ дуђану држати и продајати и мѣшовите еспане одъ различне трговине и готове послове одъ други заната, кои су за мѣстне и околне житеље, особито по ради прве и свакидашини ныни потреба, нуждин; но то само у слѣдству нарочитогъ дозвољна одъ стране надлежне полицијне власти и подъ обvezателствомъ узаконѣногъ плања у Обштинску кассу за такову польску трговину.

§. 76.

Свакій майсторъ може материјала, одъ кога послове свога заната израђује, коликогодь ове у свомъ дуђану држати, и одъ истога ове, као и. п. кројачъ или терзіја руо и одѣло, самъ кројти и шити, или осимъ тога, на комадъ или у количества и продавати, као и. пр. абација сукно или абу и кожаръ или ћурчја коже одъ свакога рода и одъ сваке врсте.

§. 77.

Найпосле онай еснафскій майсторъ, кои бы, осимъ свога правогъ или главногъ заната, јоштъ и другиј какавъ еснафскій занатъ знао, може овь и овай занатъ слободно радити; но то не иначе, него само, ако в найпре у еснафу тога другогъ заната прописно свою вѣштицу показао, и одъ иѣга исправу получио, да га разумева, съ касателнимъ правама и обvezателствама, може радити.

§. 78.

После смрти еснафскогъ майстора удовица има право занатъ свога покойнога мужа, докъ се не уда, радити, држећи зато једногъ майсторскогъ заступника у лицу каквогъ способногъ калфе или помоћника, коега ће еснафъ прописно за таковогъ признati.

У овомъ случају има ће удовица сва права еснафскогъ майстора, осимъ само што неће моћи на еснафске скupштине долазити.

Тако ће и она, майсторица, коју муж је невалиству свомъ или злобно остави, занатъ таковогъ свогъ мужа, као и майсторске удовице, моћи продолжити и на свою руку радити.

§. 79.

И на рачунъ и ползу малолѣтне сироте еснафскогъ майстора може се занатъ овогъ радити, подъ руководствомъ једногъ майсторскогъ заступника и надгледанѣмъ о нима бригу водећегъ туторства.

II. О ПРАВАМА ТРГОВАЦА.

§. 80.

Опай, кои је одъ еснафа прописно за самосталногъ и еснафскогъ трговца признать, има право:

1.) свою трговину у мѣсту пребывана свогъ дуђански држати и радити.

Али ако бы оиъ, осимъ ту, и у другомъ мѣсту захелјо свою трговину отворити и држати, надлежна полицијна власт и касателнији еснафъ, ако га тамо има, удовлетвори ће той ињевој жељи, пошто съ нимъ у томъ по надлежности поступи.

2.) еснафскій трговацъ има право, ученике или чираке и калфе по својој потреби, само све сходно прописима ове Уредбе, узимати и држати.

§. 81.

Као што ће трговци по разлики трговине, коју су уреднимъ путемъ учили, и за коју су проинснисмъ начиномъ исправу получили, у различне еснафе принадлежати, тако ће свакиј самосталань трговацъ дужанъ быти, у својој отвореној трговини предмете или еспане оне трговачке радиј држати и продавати, за коју еснафъ, у који онъ, као членъ принадлежи, постои.

По томе болтаръ, материјалистъ или бакалашъ, Гвожђаръ, Лончаръ и т. д. свакиј ће само еспане одъ свог трговине у свомъ дућану држати и продавати, у томъ се држећи обичаји и реда, кои о томъ већи постоји, или кои ће се, по увиђеной потреби, общимъ касателини трговачки еснафа договоромъ и одобренимъ Попечитељства Внутренњи Дјела, као даљиј и удешији правацъ, увести.

§. 82.

По осимъ еснафске своеј трговине моћи ће свакиј одъ поменуты еснафски трговаца јошти и спекулирати, и по томе земальскимъ производима као: разномъ или житомъ, брашномъ, варивомъ, и т. п. или живомъ стокомъ, као и производима одъ свакогъ рода ове стоке и. п. кожама, вуномъ, машћу, лоемъ, воскомъ, медомъ и т. п. или дрвима и дрвеномъ грађомъ, или виномъ и ракомъ и т. п. трговати; но то, пошто најпре поставимъ о томе уредбама по надлежности удовлетвори.

§. 83.

Даљ еснафски трговци моћи ће у своимъ дућанима и у напредакъ, осимъ еспана одъ нынje нарочите трговине, држати и продавати готове израђене послове одъ оны запата, кои се у нашој земљи јошти никако не раде, или се манј или дошле раде, него колико и какови се одъ житељи траже; а тако исто и оне урађене послове, ков бы одъ наши земальски майстори узимали и у комисионъ примали, да јиј продајо §. 73. 3.

§. 84.

Одъ рукотворина и фабриката, каковы у нашој земљи они майстори и вѣштаци израђую, кои ни у какавъ еснафъ не спадају или јошти никакавъ еснафъ за себе не сачинивају, свакиј ће еснафской трговацъ моћи што и одкудгодъ оне набављати и то у својој трговини слободно држати и продавати.

§. 85.

Најпосле ако бы кои трговацъ одъ једногъ еснафа захелјо, или, ако бы у мањимъ варошима потребу увидјо, отворити и држати мѣшовиту трговину, и. п. као болтација узъ болтацијску и лончарску или бакаласку, или као лончаръ узъ лончарску и болтацијску или гвожђарску и т. д. таковоме да се овака трговачка радија не крати, пошто одъ еснафа оне побочне трговине надлежно дозволенъ за њу добије.

§. 86.

За држанје и вођење отворене или дућанске еснафске трговине посредствомъ помоћника или заступника одъ трговачкија удовица и на рачунъ и ползу осироћене дјце еснафски трговаца имају управну силу она иста правила, која су по подобномъ предмету выше §§. 78. и 79. прописана.

§. 87.

Майсторъ или трговацъ не може свог еснафско право ни при времену ни за свагда другоячје изгубити, него само у слједству законите судејске пресуде.

ПАДИСЬ ТРЕЙІЙ.

УСТРОЕНІЕ ЕСНАФА.

ГЛАВА ПРВА.

О ТОМЪ, КАКО И КОБ ЕСНАФЕ ТРЕБА УСТРОИТИ И КОЯ
Б ЦЪЛЪ ЕСНАФСКОГО УСТРОЙСТВА, ЗАТЫМЪ О ЕСНАФ-
СКОЙ КАССИ И О ЕСНАФСКИМЪ КНИГАМА.

§. 88.

Майстори кои еданъ занатъ или кои сродне занате раде, и трговцы одъ едине или одъ выше сродны трговинна саставы' не нарочита устроена друштва, коя ће и у напредакъ подъ именомъ еснафа постојати.

§. 89.

Где се годъ може, треба за себе еснафъ да саставе майстори одъ единога заната, или трговцы одъ единогъ рода трговине, и то они, кои у единомъ мѣсту и у подручю едине общинске власти стов.

Но будући да се по овомъ главномъ правилу неће засадъ моћи нити за сваку поедину занатску или трговачку радију, нити у свакој варошкој общинин надлежнији еснафъ съ потребномъ снагомъ саставити; то 1.) у случају, ако у единомъ мѣсту нема доволно чињено майстора одъ единога заната или трговца одъ едине струке трговине, да бы могли за себе еснафъ саставити, нека се майстори одъ два или выше сродны заната, а тако исто и трговцы одъ выше родова трговине сложе и скучно за себе еданъ уреданъ еснафъ саставе. Па ако бы 2.) и на овай начинъ тешко или не могуће било, доста снажанъ еснафъ одъ майстора или трговца

изъ едине общине саставити, онда нека се майстори или трговцы изъ више мѣста или общине, и то, ако се може, одъ единогъ, ако не, а оно одъ више родова касателне радије, скуче, па такови еснафъ за себе некъ сачине.

§. 90.

Свакій еснафъ треба да има правило наимање 12. членова.

Но Попечительство Внутренни Дѣла моћи ће, кадъ увиди потребу еснафскогъ устројства за какву занатску или трговачку радију, одобрити или наредити, да се и мање чињено участника у еснафу за себе прописано сдружити може.

§. 91.

Еснафи, кои по досадашњемъ поредку или обичној постоје, морају се чиње пре по правилама ове Уредбе наново устронти.

Одъ овогъ се изключају они постојни еснафи, кои у следујућемъ §. нису наведени, и кои се по томе овомъ Уредбомъ и укидају.

§. 92.

Родови трговине и струке заната, одъ кои ће се засадъ еснафи по овој Уредби устронти, асу: I. трговине: 1.) болгацијска, 2.) бакалска, 3.) лончарска и II. занати: 1.) кроячкій за терзије и шнайдере; 2.) сукнарскій или абаџіјскій; 3.) кожуарскій или ћурчіјскій; 4.) папуцијскій съ чизмарскимъ; 5.) опанчарскій; 6.) лебарскій за пекаре и симиције или фурунџије; 7.) свећарскій за сапуције или мумџије и за лецедере; 8.) ковачкій и браварскій; 9.) котларскій, съ лимарскимъ или тенећецијскимъ; 10.) столарскій (дограмаџіјскій); 11.) коларскій; 12.) табачкій; 13.) лончарскій; 14.) фарбарскій или бояџіјскій; 15.) асурџијскій; 16.) качарскій или пинтерскій; 17.) кујунџијскій; 18.) пушкарскій или туфекџијскій; 19.) берберскій; и 20.) видарскій и дунђерскій.

Сараџлукуј нека између себе поделе или побочно држе трговцы одъ выше наведены еснафскїй трговине, нарочито они подъ 1.) 3.) 4.) и 5.) именованы.

§. 93.

Ако бы се у каквомъ мѣшовитомъ еснафу членови одь једногъ заната или одь једне трговине тако умножили, да бы за себе могли еснафъ саставити, онда они могу изъ тогъ еснафа, ако се дес трећине одь нын у еснафской скупштини на то склоне и изисне, изступити и свой еснафъ прописно устроити.

И у таковомъ случају овима ће се изъ кассе еснафа, у комъ остали членови одь друге радић остају, онай део издати, кои имъ по еснафскимъ рачунима справедљиво припада; али тако исто ће они и свою часть дуга, ако бы га истый еснафъ имао, морати на себе примити.

§. 94.

Сајдини ли се выше одь садъ постоећи еснафа ујданъ еснафъ по гласу ове Уредбе, онда, као што ће они тымъ у једно друштво ступити, тако ће се и нынине досадашић кассе у једну еснафску касу слити.

§. 95.

Свакій еснафъ само ће се на получено одобрење и упутствованје Попечитељства Внутрепни Дѣла моћи саставити и устроити.

По томе ово Попечитељство као што ће се постарати, да се еснафи, кои постоје и не укидају се, чашь пре новово по овој Уредби устрое §. 91., тако ће оно и о томъ настањавати, да се не само на основану тражбу и молбу касателни участника какви јоштъ засадъ збогъ малите нынине нееснафски трговачки или занатски радићи, него и у случају, ако бы и само увидио и изследио, да су или оваке радић већ знатніјма постале или да се какве нове одь истога рода радић, коима се јоштъ засадъ нико у нашој земљи не занима, овде завеле и довольно већ развије, у свом времене нови еснафи за нын састављаю и прописно устројаваю.

§. 96.

Членъ еснафа не може быти: 1.) кои є осуђенъ буо збогъ крађе, поаре, или што се криво заклео, и 2.) коме се суди збогъ ка-

квогъ злочинства или криминальногъ дѣла, или кои се подъ конкурсомъ налази, или найпосле кои є одь криминальногъ суђења само привремено ослобођенъ.

§. 97.

Они, кои већ као майстори или као трговци на свою руку, државни шегрте и камфе, раде а у редъ оны, о коима овай §. 96. гласи, не спадају, остају майстори и трговци, и по томе они ће се одма и безъ свакогъ даљегъ формалитета у касателне еснафе, кои ће се по овој Уредби устроити, за членове уписати и новимъ еснафскимъ исправама бесплатно снабдѣти.

§. 98.

Тако ће се исто и камфе и ученици, кои су се у свомъ послу или у науци нашли, за такове признати и надлежно у еснафске протоколе новоустројены еснафа увести, давши онима бесплатно и камфенско писмо по надлежности.

И уговори или погодбе, ков су съ ныма или за нын већ заключени, не кваре се, него остају пуноважне, докъ имъ време не изиђе или док' се изъ законима узрока §. §. 16. 17. 18. 42. 43. не уничтоже.

§. 99.

Свакій еснафъ стои непосредственно подъ надзирателствомъ и подручјемъ надлежне полицијне власти, и по томе ће свакій еснафъ нѣше законите налоге, кои ће му она или по дѣлнимъ еснафскимъ или по дѣлнимъ и потребама Общтинскимъ издавати, дужностно примијати и надлежно извршити.

§. 100.

Главна цѣљ, за коју ће еснафи по новомъ свомъ устройству постојти, та є, да членови ныјови како по правилама ове уредбе, тако и по особљивимъ законима и наредбама, ков се на занате и

на трговину односе, сложно и уредио у ползу свега занатскогъ и трговачкогъ реда дѣйствују, и у томъ напредују, да се заната и трговине радни, што се боляма може, развије и да процвѣта.

§. 101.

Къ постизанию ове цѣли нарочито ће свакій еснафъ добро надгледати и својски око' тогъ радити:

- 1.) Да се ученици на занатъ или у трговину прописно примијо и обучавају, и калфе у посао уредно узимају и у обште добро владеју, и
- 2.) Да членови његови, майстори и трговци, по правилама ове уредбе и благонаравнога живота своје дужности извршију.

§. 102.

Свакій еснафъ има ће свою кассу, ков ће уредни приходи быти:

- a.) Таксе, ков ће платити ученици, калфе и еснафски членови, кадъ се у надлежне протоколе еснафа уписују, §§. 11. 30. 70.
- b.) Таксе за калфенска и за майсторска или трговачка еснафска писма §. §. 30. 70.
- c.) Таксе, ков ће платити они, за ков се нарочито еснафска скупштина сазове, §. 70. 3.
- d.) Казни новчане, §. §. види додатакъ одъ I до XIII.

Но ако се кадъ одъ овы прихода небы могле какве, обичне и чрезвычайне, еснафске потребе памирити, онда ће еснафъ у својој скупштини моћи закључити, да еснафски членови изванредно потребаш прилогъ у еснафску кассу плаћају; али то не другоячје него по справедљивомъ приезу према иманију и раднији свакогъ еснафскогъ члена.

§. 103.

Издатцы изъ еснафске кассе чини ће се:

1.) На подпомагању стари или оболелы членова еснафа, које у нужди налазе, а ништа не могу да зараде;

2.) На погребъ ико осиромашены членова еснафа;

3.) На подпомагању у сиромаштву налазећи се удовица еснафских членова и њених спрочади; а асобито на то, да се ова одраши и каквомъ занату или какой трговачкай радни научи, или другчје, како еснафъ за добро паје, воспита;

4.) На снабђивању добры калфий путнимъ трошкомъ, кадъ овога никако немају, или на издржавању калфий, кадъ су болестни, па су у нужди, те тује помоћи, коју иначе никде не могу наћи, потребую, и

5.) На цркву, колико за службу треба, кадъ еснафъ свога светца или патрона слави.

На оне подъ 1. и 3. или на друге какве чрезвычайне потребе, ков у овомъ §. нису наведене, само ће се у следству решења еснафске скупштине издатцы изъ еснафске кассе моћи чинити; а на потребности, ков су изчисљене подъ 2; 4. и 5. моћи ће изъ исте кассе до 20. гроша чаршијски еснафски старешина самъ, а веће суме само у договору са своимъ Помоћникомъ или съ овимъ и са јоштъ једнимъ одабранимъ членомъ на надлежне квитте издавати.

§. 104.

Еснафски Старешина и Помоћникъ његовъ послужи ће еснафъ и у напредакъ, по досадашњемъ обичају, бесплатно.

§. 105.

Еснафска касса, у којој ће се осимъ готовы' за потрошакъ нуждни новаца, и облигације и еснафске књиге §. 106. држати, има' ће 2. ключа, одъ кој ће се 1. при еснафскомъ Старешини, а 2. при његовомъ помоћнику налазити.

§. 106.

Книге, кое ће се у свакомъ еснафу уредно водити, есу: 1) книга рачуна одь еснафске кассе; 2.) протоколъ ученика (шегрта или чирака; 3.) протоколъ калфенскій; 4.) протоколъ майстора или трговца еснафскій, и 5.) протоколъ, у кои ће се заводити писма, на еснафъ долазећа и акта, коя ће еснафъ одь властіј пріимати, и све оно, што се у скупштинама еснафа радило и заключавало буде и што еснафскій Старешина прописно самъ или съ Помоћникомъ у име еснафа учини.

§. 107.

Свакій еснафъ има ће свой печатъ, кои ће се правилно у еснафской касси чувати и на сва писма и свидѣтельства еснафа надлежно ударати.

ГЛАВА ДРУГА.**О ЕСНАФСКИМЪ СКУПШТИНАМА.**

§. 108.

Еснафъ ће свою скупштину сваке године једн путъ правилно држати; но по потреби моћи ће се онъ и выше пута у години скуплати.

У еснафской скупштини имаю мѣста и гласа сви еснафски майстори или трговци, осимъ они одь ны, кои су или збогъ каквогъ злочинства осуђени, или кои се подь конкурсомъ или у криминалномъ суђению налазе, или коима је судейски забранљено, майсторска или трговачка права уживати.

§. 109.

Еснафъ ће свое скупштине држати или кодь еснафскогъ Старешине или кодь Помоћника његовогъ, или, ако кодь ови небы довольно мѣста било, где се то еснафомъ рѣши и нареди.

§. 110.

У скупштинама еснафа свагда ће еснафскій комисаръ представити, до ињега ће съ десне стране еснафскій старешина, а съ лѣве ињеговъ Помоћникъ сѣдити, остали пакъ членови заузе' ће за иными мѣста по старешинству.

Еданъ одь писмены членова, или онай, кога еснафъ за то узме, води' ће перо.

§. 111.

Главни предмети, коима ће се еснафъ у своимъ скупштинама занимати, есу:

1.) Годишњи прегледанъ рачуна одь прихода и расхода еснафске кассе.

2.) Опредѣљаванъ издатака, кои ће се изъ еснафске кассе преко године па предвидиме или знане обычие или чрезвычайне потребе чинити, кудъ спада и одређивање стапне помоћи потребнимъ еснафскимъ членовима, нынинъмъ удовицама и сирочади ныниной §. 103. коју самъ еснафскій старешина съ његовимъ помоћникомъ не може издати.

3.) Опредѣљаванъ прилога, кои бы нуждни были, да се иными прописани или за нуждне признани издатцы еснафа намирити могу §. 102.

4.) Пріиманъ калфіј за майсторе или трговце, а тымъ и за членове еснафа.

5.) Бирање старешине еснафа и његовогъ помоћника, као и еснафскогъ позывача или чауша.

6.) Расправљање распrij између членова еснафа или између ових и нынинъ млађи, калфіј и ученика, кое самъ еснафскій старешина не бы могao окончати, и решавање еснафски дѣла, кои очекую и потребую разматранъ и савѣтovanъ еснафске скупштине.

7.) Договарање о ономъ, што бы еснафъ за добро или нуждно нашао, надлежной правительственной власти у интересу еснафа, а

тако и ползе и напредка ради заната или трговине, у виду молбе или теготе представити, и

8.) Саслушавањь наредбе или уредбе, која је од стране Правитељства за еснафъ или о радни заната или трговине издата, знани и његовог ради или да се изврши, што се ињомъ прописује и налаже.

§. 112.

За изборъ еснафског старешине и његовог помоћника нужне су две трећине гласова од свио еснафски члена, кои право давани гласова имају. Па ако кои од ови не уможе збогъ важногъ каквогъ узрока тога ради у скупштину доји, мораје ће свај глашати за онога, кога онъ избере, и писмено еснафу послати.

За све друге еснафске послове писмено давање гласа неће се употребљавати, него ће се свакиј од њији ришити и заключити вишиномъ гласова ови члена, кои су у скупштину дошли; али да бы ова за те послове пуну свою важност имала, треба да присуствују у њој баремъ две трећине од свио еснафски члена.

ГЛАВА ТРЕЋА.

О ДУЖНОСТИМА ЕСНАФСКОГ КОММИСАРА, СТАРЕШИНЕ, ПОМОЋНИКА, ПОЗЫВАЧА, И ЧЛЕНОВА ЕСНАФА.

1.) ЕСНАФСКИЙ КОММИСАРЪ И ЊГОВЕ ДУЖНОСТИ.

§. 113.

За еснафског Комисара одредиће се у Београду свакомъ еснафу од стране Управитељства ове вароши или Управитељ самъ или кои од члена истогъ Управитељства, а у другимъ мѣстима од надлежногъ Окружногъ Началничества или овога Помоћникъ или једанъ од подручни му Срезски Началника.

Едно и исто таково званично лице може бити у једно време и выше еснафа комисаромъ.

§. 114.

Дужности еснафскогъ комисара јесу: 1.) у еснафскимъ скупштинама председавати; — 2.) настојавати, да се у скупштинама овимъ надлежни само еснафски, а никакви противузакони или еснафа нетичуји се, послови предузимају, и ти свагда мирно и уредно одправљају; свако пакъ закључење о истима да се по справедљивости и правилно чини; — 3.) на молбе и представљења, која ће еснаф по своима потребама надлежнай власти имати подносити, додати своје „предамномъ“ и подписать свој; — 4.) видети и уврштавати се о томљу, да се еснафскомъ кассомъ добро рукује, као и прописане еснафске книжте да се уредно воде, — и 5.) надгледати и радити, да еснафскиј старешина и његовъ помоћникъ своје дужности правилно извршују и да никомъ неправду не чине.

2.) ЕСНАФСКИЙ СТАРЕШИНА И ЊГОВЕ ДУЖНОСТИ.

§. 115.

Еснафскогъ старешину бира еснафъ сваке године, обично одма по новомъ лѣту, изъ средине свои наизреліи и найдостойнији члена §. 111. 5.

Оногъ истогъ старешину свогъ, коме је време да изступи, може томљ приликомъ еснафъ опетъ избрati.

Свакиј членъ еснафа дужанъ је, примићи се службе еснафскогъ старешине, кадъ га еснафъ за таковогъ избере, но ако је кои једну годину дана еснафскимъ старешиномъ био, може онъ изборъ, ако бы одма опетъ на њига пао, не само на идују, него и за јоштъ једну годину одбити.

Ако се пре изборне скупштине мѣсто еснафскогъ старешине упраздни, онда ће дужности таковога до избора новогъ одправљати еснафскиј помоћникъ, или, ако бы потреба другоячје искала,

еданъ одъ еснафски членова, кога еснафскій комиссаръ съ юшть два одабрана члена за то изберу.

§. 116.

Дужности еснафскогъ старшине есу слѣдуюће:

1.) мотрити, да се у еснафу законый поредакъ наблюдава, и чу-
вати, да се интереси и права еснафа не повређую;

2.) наставвати о томъ, да се свакій, кои у еснафѣ и къ еснафу
принадлежи, правилама ове Уредбе, извршујући уредно свое дужно-
сти, управли и да никомъ своимъ пословима или својомъ радњомъ
превару и штету не учини;

3.) руководити еснафскомъ кассомъ и уредно водити рачуне о
свима пѣнъмъ приходима и расходима;

4.) распре, ков бы се између членова еснафа, или између овы
и пыни млађи, калфай и ученика, по предметима пыни међусо-
бны уговора или прописны обvezателства изродише, самъ собомъ,
или са своимъ помоћникомъ, или, а особито на нарочито захтева-
нъ касателны лица, съ юште два еснафска члена извиђати и поми-
рително рѣшавати;

5.) съ калфама, кои се у еснафу прияве, да кодъ каквогъ еснаф-
скогъ члена у посао стану, прописно разполагати §. 36. и о тако-
вымъ калфама уреданъ списакъ одъ стране еснафа водити;

6.) ученике у еснафскій протоколъ надлежно уписивати §. 11.,
за исте ученике испытательне одборе наређивати и при пыннимъ
испытима прописно участвовати §. 23. и оне, кои се у томъ за
калфенскій редъ достойни покажу, у еснафскій протоколъ заводити
и одъ стране еснафа таковимъ писмомъ снабдѣти §. 26.

7.) калфе, кои му се прописно прияве получени ради майстор-
скогъ или трговачкогъ права, саслушати, па на то за пын по пра-
вилу подѣйствовати, да се испытательный одборъ нареди, и после-
при пынномъ испыту участвовати §. 57. 63. као и даљ у ономъ све-
му, што изъ тогъ слѣдовало буде, по надлежности поступити;

8.) еснафске членове изъ еснафа исписивати, или у еснафъ у-
писивати по §. 72.

9.) о томъ наставвати, да се наредбе и налози, кои се одъ вла-
стїј издаю и еснафа тичу, у свое време и уредно извршиу;

10.) надлежной мѣстной или Правителственнїй Власти извѣстїя,
која одъ пѣга по предметима еснафа искала буде, неодложно и то-
чно давати;

11. кадгдь треба, не само на концу године, него и по другимъ
прописаннымъ или чрезвичайнымъ еснафскимъ потребама, да се е-
снафска скupштина држи, надлежно членове еснафа на ову позвати.

12.) наређивати нуждне пратиоце одъ еснафски членова или одъ
пыни млађи на погребъ упокоивши се членова еснафа или други
лица, къ еснафскомъ реду принадлежећи, коима еснафска пратија
принада;

13.) прилог за еснафску кассу одъ членова еснафа сакупљати
§. 102.

14.) издавати изъ еснафске кассе оныма помоћь, коима в тако-
ва еснафомъ у скupштини опредѣлена, или какву бразу и манију по-
моћь изъ исте еснафске кассе самъ или са своимъ помоћникомъ,
као и са юште једнимъ одъ еснафски членова, у договору чинити
може §. 103.

15.) мани љеурености и кривице, ков бы се у еснафу показале
самъ, а повеће са своимъ помоћникомъ, по потреби или захтеванию
са овимъ и са юште једнимъ одабранимъ еснафскимъ членомъ, да
извиђа, што се исправити може, да исправља, и одъ оны, кои су
заслужили, да се по I. III. VI. VII. VIII. IX. X. XI. казне, да напла-
ћује повчане казни по тимъ истымъ правилама;

16.) о странимъ майсторима, кои ради занатъ, за кои пѣговъ
еснафъ постои, уреданъ списакъ држати, и съ овима прописно по-
ступати, кадъ за пын одъ надлежне власти налоге прими, да и они

по правилама ове Уредбе, што имъ дужностю надлежи, извршую.
Надпись 5. Гл. 1. — 3.

§. 117.

Еснафскій старешина еснафу ће и полицайной власти, у кое подручю овой стои, за све, што є по овомъ §. 116. дужанъ одправљати и чинити, одговарати.

Особыто ако бы еснафскій старешина свое ове дужности немарљиво извршивао, или бы ползу еснафске кассе пренебрегавао или изъ ове новце лакоумно трошіо, или ако бы ій на свою ползу обраћао, или најпосле ако бы одъ кога, особито одъ калфій и ученика, мита узимао, еснафъ нека га у своій скупштини, да кде и помоћу поменуте власти, на одговоръ узме, па тако изъ званија исклучи, наплативши одъ иђга и штете, ако є какове учинјо.

3.) ЕСНАФСКІЙ ПОМОЋНИКЪ.

§. 118.

Овай є, као млађій старешина, дужанъ старешину еснафа у свима иљдовимъ дужностима подпомагати и заступати га, кадъ бы одсутствовао или кадъ не бы мого, изъ какви важни узрока, исте свое дужности одправљати.

4.) ЕСНАФСКІЙ ПОЗЫВАЧЪ.

§. 119.

Еснафскогъ позивача или чауша дужность ће быти, по наредби еснафскогъ старешине или иљговогъ помоћника членове еснафа у еснафску скупштину сазывати, и ныма све оно, што бы се одъ стране еснафа наређивало, да знаю или да изврше, уредно достављати, и то онима, кои у мѣсту еснафа живе, сам-собомъ, а осталима, кои на страни седе, поузданомъ порукомъ и текъ онда, кадъ му се нарочито налогъ да, да и оваке изванмѣстне членове позове или да имъ што ливи.

Осимъ тога ће позывачъ купити одъ еснафскій членова прилог за еснафску кассу, ако кадъ еснафъ на ны ове за добро нађе приредити.

5. ДУЖНОСТИ ЕСНАФСКИ ЧЛЕНОВА.

§. 120.

Дужности еснафски членова, осимъ они, кое су имъ у касателнимъ §. §. Надписа второгъ, Глава I. — VII. прописане, есу јоштъ и следујуће:

1.) Еснафски членови дужни су, свакіј путъ у еснафску скупштину доћи, кадъ се годъ по наредби еснафскій старешина на то позову.

Само предстојніј путъ, или болесть, или важна каква домаћа незгода или препона одъ злогъ времена, моћи ће еснафскогъ члена извинити, ако на позивъ у скупштину не дође.

2.) Они ће морати свакіј налогъ, кои ће имъ се одъ стране еснафа како по еснафской, тако и по полицайной потреби правдно издати, примићи и вѣрно извршити.

3.) Они ће се само ономъ радњомъ занимати, на коју су по правилама ове уредбе право задобили, да є радити могу, и

4.) поредка ради и безбѣдности нынѣ права и ныногъ интереса они ће унајредакъ одъ ове нынѣ ради надлежне књиге, као инвентаре, тетвере и т. п. уредно водити.

ГЛАВА ЧЕТВРТА.

О НЕЕСНАФСКИМЪ ЗАНАТИМА.

§. 121.

Они занати, за кое се јоштъ засадъ не могу еснафи по правилама ове Уредбе устронти, и кои зато нису у §. 92. наведени,

остаю, да се међутимъ, докъ се о ныма по смыслу §. 89. не узмоги поступити, по доседашњему као нееснафски занати раде.

По нужднога поредка ради и за оне, кои се овакимъ занатима занимаю или се занимати жеље, слѣдујућа се правила прописую:

1.) Мѣстна или надлежна полицайна власт држаче и попушниваће уреданъ списакъ одъ оны, кои у нѣномъ подручју нееснафске занате раде.

2.) Конгдь намысли, у какой обштини смѣстити се, да кавакъ нееснафскій занатъ ради, мора се найпре за то мѣстной или надлежной полицайной власти молебно и съ нужднимъ исправама о качеству личности нѣгове привити.

3.) Свакій, кои у какой обштини нееснафскій занатъ ради, дужанъ в обштинске и полицайне терете исто онако носити, као што јї свакій майсторъ поси, кои еснафскій занатъ ради и тако у свой еснафъ принадлежи.

4.) Они, кои нееснафске занате раде, не могу никакву еснафску трговину отворити и држати; а за радњу, којомъ имъ в слободно занимати се, као и за остала прописне дужности одговараће обштинской или надлежной полицайной власти, подъ кое ће непосредственнымъ налозима по свему томе и стояти.

НАДПИСЬ ЧЕТВРТЫЙ.

ГЛАВА ПРВА.

О КАФАНАМА, МЕАНАМА, МЕСАРИЦАМА и т. д.

§. 122.

Радња кафана, меана (гостилиница и крчма) месарница (или касаница) салана и о. п. неће се еснафски по овој Уредби устројавати, но о ныма се слѣдујућа главна правила прописую:

1.) Нико не може кафану, ни меану отворити, докле му мѣстна или надлежна полицайна власт не дозволи, да ће може отворити и држати.

2.) Ова ће власт одъ сваја кафана' и меана, кое се у нѣномъ подручју налазе, точанъ списакъ водити и прописно надъ ныма надзиравати.

3.) као што ће кафанске и меане подъ надзирателствомъ полицайне власти стајти, тако ће кавецие и меанције дужни быти, точно се нѣнимъ законимъ налозима повиновати и у нынїо се радни по касателнимъ полицайнимъ и Сантитетско — полицайнимъ уредбама и законима управљати.

4.) На меане и кафанске плаћа' се и унапредакъ меанско, а по томе и кафанско, по узаконѣности.

5.) Месари или касани стое тако исто подъ полицайномъ власти, и по томе и они се морају у свему нѣномъ раду по нѣнимъ законимъ налозима управљати и точно правительство уредбе, коя о касаницима постоји или коя ће се о истима по потреби јоштје издати, придржавати.

6.) Кафеције, меанције и касани дужни су, све обштинске како полицайне, тако и економическе терете онако исто, као што је за еснафске майсторе и трговце прописано, теглити.

7.) Ако кафеције и меанције и касани војега мѣста или Окружја зажеле за себе дружство, кое бы налију било на еснафъ, устроити, могу они то са знањемъ и дозвољењемъ Попечителства Внутренњи Дѣла съ тымъ и на тай поглавитији конацъ учинити, а.) да и они свога старешину, као еснафи, имају; б.) да се подъ управомъ овога и подъ надзирателствомъ једногъ званичника одъ стране полицайне власти скупљају и у овакој својој скупштини договорају у интересу нынїе радње, колико они то у границама, кое су имъ касателнимъ Правитељственнымъ Уредбама прописане, чинити могу, и в.) да собственину кассу оснују и овомъ на ползу свою, по начину еснафа, обштински расположују.

8.) О Саланама, ако оне где по мѣстной згоди и потреби већь стално не постое, надлежна ће обштинска и полицайна власть у свое време по мѣстной потреби и по Санитетско — полицайнимъ правилама опредѣлити, кадъ ће оне, за кое време, на комъ мѣсту, и на кон начинъ моћи радити.

ГЛАВА ДРУГА. ОСОБИТА ПРАВИЛА.

§. 123.

Свакій, кои што буди одъ кога еснафскогъ заната уме израдити, може то за свою потребу, а и за другогъ, начинити; но то, као у еснафѣ непринадлежећи, само самобомъ и са своимъ домаћима, а никако помоћу шегрта или калфе.

ГЛАВА ТРЕЋА.

О ТРГОВИНИ СЪ ПРИРОДНЫМЪ ПРОИЗВОДИМА И О ЗАКУПУ.

§. 124.

Съ природнымъ производима: са житомъ свакога рода и имена и са свакимъ варивомъ и зелѣмъ, са живомъ стокомъ или марвомъ, као и са различнимъ производима скотоводства и земљедѣлства, съ дрвима и са свакомъ грађомъ, као и са шумскимъ родомъ, кои у трговину иде, може свакій Србинъ, као членъ своеј общине, и самъ за себе и у дружбини или компанији съ другима радити и трговати, пошто в по надлежности удовлетворио Правителстеннымъ о такој ради постовињимъ Уредбама.

Тако исто и аренде свакій Србинъ закупити може.

НАДПИСЬ ПЕТЫЙ. О СТРАННЫМЪ РУКОДѢЛЦЫМА И ТРГОВІЦЫМА.

ГЛАВА ПРВА.

О СТРАННЫМЪ РУКОДѢЛЦЫМА ИЛИ ЗНАНИЯМА, КОИ РАДЕ ЗАНАТЕ, КОИМА СЕ НАШИ ОТЕЧЕСТВЕНИЦЫ ЁШТЬ ЗАСАДЬ НЕ ЗАНИМАЮ.

§. 125.

Свакій Странаць, кои у Србију дође, да у којој общини овакій занатъ на свою руку ради, дужанъ је пайре мѣстной или надлежной полицайной власти тога ради пријавити се и достовѣрнимъ одъ његове замальске власти или одъ касателногъ еснафа изданимъ документомъ или писмомъ показати јој, да је онъ донста майсторъ одъ заната, кои жели у Србији радити.

Увѣрена о томъ ова власть, дозволи ће представише јој странцу, да се у њему подручју, где жели, смисти и да тамо свой занатъ, како може, самъ или са шегртима и съ калфама, ради.

Опоме пакъ, ко нема такове уредне исправе, којомъ бы мого показати, да је майсторъ, неће поменута власть допустити, да где подъ њему свой занатъ самостално упражнива.

Но ако бы овакаји иностранаць, у недостатку поменутогъ писменогъ доказателства о његовомъ майстерскомъ праву, другимъ достовѣрнимъ, особыто еснафскимъ свидѣтельствама показати могао, да је свой занатъ выше година као калфа а јошть бољ као помоћникъ или майсторскїй заступникъ или иначе на свою руку добро ради, онда ће му Попечительство Внутренниј Дѣла, нарочито у случају, ако му в потреба одъ његовогъ заната у нашој земљи

или у каквомъ нашемъ мѣсту позната, мои дозволити, да се тамо, или где жели, или где бы за жителъ одь ползе могао быти, смѣстя и да се своимъ занатомъ самостално занима.

§. 126.

Мѣстна или надлежна полицайна власть должна не быти, о свина страницыма, кои у иѣномъ подручю овакове занате радеи обитаваю, уреданъ полицайны списакъ, разложивши га по струкама нынни заната, водити.

§. 127

Свакій пакъ одь овы странаца дужанъ не быти:

- 1.) у обштини, у коїой живи и ради, добро се владати и животу иѣны жителя, ради явногъ поредка, соображавати се;
- 2.) явлати представљеної власти, кадгдъ каквогъ шегрта на науку или калфу у посао свога заната кодъ себе узме, да бы она и о тимъ особама потребно знанъ имати могла;
- 3.) притицати жительнице обштине у помоћь, кадгдъ овы по наредби мѣстие власти или по какой нужди, особито сбогъ ватре или воде, дѣйствую, и све оно извршивати, што и остали мѣстни по полицайнимъ, а особито по санитетско-полицайнимъ уредбама на пользу и на добро цѣле обштине извршују; и
- 4.) терете обштинске у новчанъ прилозима, кои су нужни за какву мѣстну потребу, кјомъ се и онъ као и остали жители обштине, ползвуј, носити.

ГЛАВА ДРУГА.

О СТРАНЦЫМА, КОИ РАДЕ ЗАНАТЕ, КОИМА СЕ И ОТЕЧЕСТВЕНИЦЫ ЗАНИМАЮ-

§. 128.

Страницы овога реда обычно су засадъ такови, кои у Србију долазе или да се у какой общини стане, или да само за иѣко време године где у народу свой занатъ ради.

§. 129.

Страницы рукодѣланци овога реда, кои в намыслу у комъ мѣсту наше земљу станити се, треба најпре да се приви надлежной полицайной власти и да јој достовѣрнимъ (письменымъ) документомъ покаже, да с онъ доиста у земљи, изъ ког в дошао, по надлежности майсторско право у ономъ занату, кои овде жели ради-ти, получио.

Па ако с овай странацъ одь заната, за кои у насть еснафъ постои, онда не иста власть како посредствомъ овога еснафа, тако и сама собомъ изслѣдити: били се и представиј јој страницы могао примити, да узъ замальске членове тога истогъ еснафа ради, а да ињима тымъ знатнога уштрба не чини, или бы, по случаю довольнога числа овы членова за потребе касателни житељи, из-лишанъ онъ био, па не му после по томе или дозволити, да се у иѣномъ подручю, како жели смѣсти, или ће га тымъ одбити, да на другомъ мѣсту, где бы могао потребанъ быти, пожеланогъ станка потражи.

§. 130.

Но ако странацъ овога реда не бы могао писменомъ исправомъ §. 129. показати, да с где на страни по надлежности за майстора произведенъ, него или само увѣрava, или другимъ каквымъ свидѣтельствама доказув, да свой занатъ учјо и већъ доиста донде где

упражнивао, надлежна полицайна властъ, кодъ ког се съ молбомъ приложио, да му дозволи, у иѣномъ подручю съмѣстити се, пакише ће, саслушавши ову иѣгову молбу, по смыслу §. 129. извидити, в ли прилика, да се истой той иѣговой молби удовлетвори, или иѣ, па ће га затымъ, ако га не одбѣ, упунти съ налагаюћимъ писмомъ касателномъ еснафу, да при иѣму по правилама ове уредбе §§. 55. и т. д. майсторскій испытъ, положи, и потомъ да ђои одъ тогъ еснафа свидѣтельство о осведоченомъ иѣговомъ знаню у тичућемъ се занату донесе, како бы му по томъ допустити могла, да истый свой занатъ узъ земальске еснафске майсторе на свою руку упражнива.

Овако свидѣтельство земальскогъ еснафа служиће страноме руководицу у мѣсто правилногъ майсторскогъ писма кодъ сваке наше полицайне власти и кодъ свакогъ касателногъ земальскогъ еснафа.

И странацъ ће о майсторскомъ испыту, какогодь и уроџенцу, прописане у §. 70. таксе у еснафску кассу платити.

§. 131.

Свакогъ овакогъ страногъ, комъ в одъ поменуте власти дозволено, да у иѣномъ подручю съмѣстивши се, свой занатъ узъ земальске майсторе ради, као што ће иста властъ, тако ће и старешина еснафа, у кои ови майстори принадлеже, у нарочитый списакъ страны майстора на тай конацъ уписати, да бы се съ нынѣмъ и одъ стране еснафа, у чemu и кадъ требало буде, по надлежности поступити могло.

§. 132.

Ако је странацъ одъ заната, за кои у нашој земљи еснафъ не постои, дакле кои у реду нееснафски заната спада, полицайна ће властъ таковоме дозволити, да у иѣномъ подручю, где жели, свой занатъ на свою руку съзно радити може, ако се изъ писмены иѣговы исправа или свидѣтельства увѣри, да је на страни, одкудъ у Србију дошло, надлежно за майстора у свомъ занату произведенъ, или да је овай занатъ тамо доиста учјо и већъ или као майсторскій

заступникъ или као калфа выше година добро радио, и ако увиди, да је истый иѣговъ занатъ оногъ реда, у коему нашъ народъ потребу има, слѣдователно коими овъ у овоме одъ ползе може быти.

У противномъ случају неће она иѣговой молби удовлетворити.

§. 133.

Свакиј странацъ, комъ в дозволено, да свой занатъ, па био онъ еснафскї или нееснафскї, у нашој земљи ради, дужанъ ће быти у общтини, у којој живи, све оно испуњавати, што је у §. 127. за странце одъ оны заната, коима се Отечественици не занимају, прописано.

§. 134.

У число оны странији руководица, кои у Србију долазе, да само за иѣко време у години овде свой занатъ на свою руку ради, нарочито се засадъ узимају дунђери и кайдрмџије.

За ове се слѣдујуће правило прописује:

Надлежна полицайна власт само ће овимъ странцима одъ овога реда дозволити, да у иѣномъ подручю на свою руку или као майстори ради, кои је ђои по долазку свомъ изъ туђе земљи или еснафскимъ уреднимъ писмомъ, или, ако ово не бы имали, явнимъ актомъ одъ ињине надлежне власти или и одъ приватнији людји сведочбомъ показати, да су свой занатъ, кои мысле у Србији радити, доиста учјо или упражњавали и у истоме довольно искуства прибавили и вѣштине показали.

Други, кои ђои ово неће быти у стану показати, само ће као калфе или као помоћници кодъ земальски или кодъ страним майстори моћи радити.

§. 135.

Они, коима ће се дозволити, да на свою руку повремено у Србији свой занатъ ради, само ће подъ надзиравањемъ надлежне или мѣстне полицайне власти стајти и само овой ће имати, по пред-

трговину или какавъ занять радити, да му се ради украти и да плати у еснафску кассу 25. талира, или, ако то не бы мого учинити, да се уапси на 1. мѣсецъ дана.

II.

Они, кои су се међу собомъ тайно и на недозволѣнѣй начинъ договарали, да скупно престану свой занять радити, како бы тымъ власть преморали, да имъ каква права, коя имъ не припадаю, уступи, или да имъ таксе повыси, и у сљедству тога су и учинили, на што су се тако договорили, да се казне ансомъ по обстоятельствама одь 1. до 6. месецій дана.

III.

Кон се нађу, да свое ствари или еспане преко таксе, коју је власть одредила и одобрила, продаю, или да, купуюи или продајуи што, лажномъ мѣромъ превару людма чине, да се казне првый путъ са 10. штапова; другїй путъ съ 25. штапова, а трећий путъ и тако даљ свагда съ 50. штапова. Но онай, кои призреши заслужуе и жели одь батина одкупити се, умѣсто ове тѣлесне казни да плати за свакій ударацъ са штапомъ по 1. талиръ за у обштинску кассу.

IV.

Кон другу коју полицайну заповѣсть, тичућу се буди како еснафскога реда, или и еснафске прописне наредбе, не изврши или такову наредбу престуни, да плати у обштинску кассу казни 1. до 2. талира, или у случају неимућства, да се уапси на 3. до 7. дана.

V.

Трговацъ или майсторъ, кои као наставникъ свою дужность у обучаваню свогъ ученика (шегрта или чирака) пренебрегне, да, осимъ осталогъ, што је о томь у §. 27. 1. прописано, јонитъ и у еснафску кассу плати 2. цесарска дуката.

VI.

Трговацъ или руководѧцъ, кои свога шегрта безъ важни узроку у недельну школу непусти, или га у ирку на Божију службу

баремъ свакій месецъ дана по једијутъ или кадъ надлежи, да се причести, не пошљъ, да се свакій путъ казни съ 2. цваницка за еснафску кассу.

VII.

Членъ еснафа, кои безъ важни, оправдаюи га узрок, §. 120. у еснафску скупштину, кадъ се позове, не доће, да плати у еснафску кассу 1. талиръ.

VIII.

Членъ еснафа, кои се противио, по потреби или нужди еснафской определеной прилогъ §. 102. у еснафску кассу платити, да та-кавъ прилогъ дупло плати.

IX.

Кон калфу одь другога примами, да плати у еснафску кассу, ако је майсторъ 2. #. цесарска а трговацъ 4. #. цесарска, а съ кал-фомъ да се прописно поступи по §. 46.

X.

Трговацъ, кои се нађе, да продав еспане, кои по гласу касателны правила ове уредбе или по прописно заключеной наредби не спа-даю у нѣгову трговину, или за кое онъ нѣ правилнимъ путемъ право получио, да ји држати и продавати може, за то да плати у еснафску кассу 12. талира и да му се забрани, такове еспане, што бы се одь нын при нѣму јошти нашло, даљ другомъ комъ, осимъ трговцу, за ћошга и всу, продавати.

Ко се и по другїй путъ у томъ увати, а плати у еснафску кас-су дупло ову новчану казнь, и да му се забрањеный еспанъ уаме на појму обштинске кассе.

Тако да се казни и свакій майсторъ, чо бы оне послове из-рађивао и продајао, за кое му нѣ по прописи га ове уредбе дано право, да ји израђивати и продајати може.

XL

Балфе, кои у недельне и праздничне дане у цркву безъ важны
уздока не оду, да свакий путь плате у обштинску кассу по 1
цваницыгъ.

XII.

Членови одбора, ако су пристрастными поступкомъ испытанику
неправду учинили, да плате свакий у еснафску кассу по 2. цесар-
ска дуката.

Онай, кои је криво испитателни одборъ кодъ власти тужјо,
да плати у исту кассу 2. цесарска дуката.

XIII.

Новцы, кои ће се одъ вышеизложены казни у обштинску
су узимати, да се ни за какву другу обштинску потребу не трошатъ,
нега само на шпиталь, или за фондъ, кои се за шпиталь купи.

У Београду 14. Августа 1847.

В. № 1269.

(М. П.) Александеръ Кађорђевићъ, с. р.

Кназъ Србскій.

Вице-Председатељ Собра, Генералъ-
Майоръ, Кавалеръ,

(М. П.) Стефанъ Стефановићъ, с. р.

Књажески Представникъ и Попечитељъ
Мисионарни Домъ, Кавалеръ,

Абраамъ Петрониевићъ, с. р.

Главни Секретаръ Собра,
Кавалеръ,

Јованъ Стенка, с. р.

